

Vapaaehtoinen pelastuspalvelu viranomaisten tukena 60-vuotta

pe. 24.5.1963

5-vuotias Anja-tyttönen katoaa pihapiiristä Keräs-Siepiässä klo 11.00

30 omaista ja lähinaapuria etsivät tyttöä lähimaastosta

katoamisilmoitus nimismiehelle iltapäivällä

la 25.5

lukuisa joukko kyläläisiä etsinnöissä

etsintäorganisaatio perustetaan

su 26.5

maastossa 700 etsijää

Rajavartiostolta teltoja ja viestikalustoa

Ma 27.5

paikalle saadaan ilmavoimien helikopteri ja Rajan lentokone

ti 28.5

- ☐ Lääniin avunpyyntö etsintöjen rahoittamisesta

ke 29.5

- ☐ SM:n vastaus: jatkakaa etsintöjä saatte rahat myöhemmin
- ☐ Kiirunasta mukaan yksityinen helikopteri

to 30.5

- ☐ Etsinnöissä 1000 henkilöä
- ☐ Avataan avustustili pankkiin

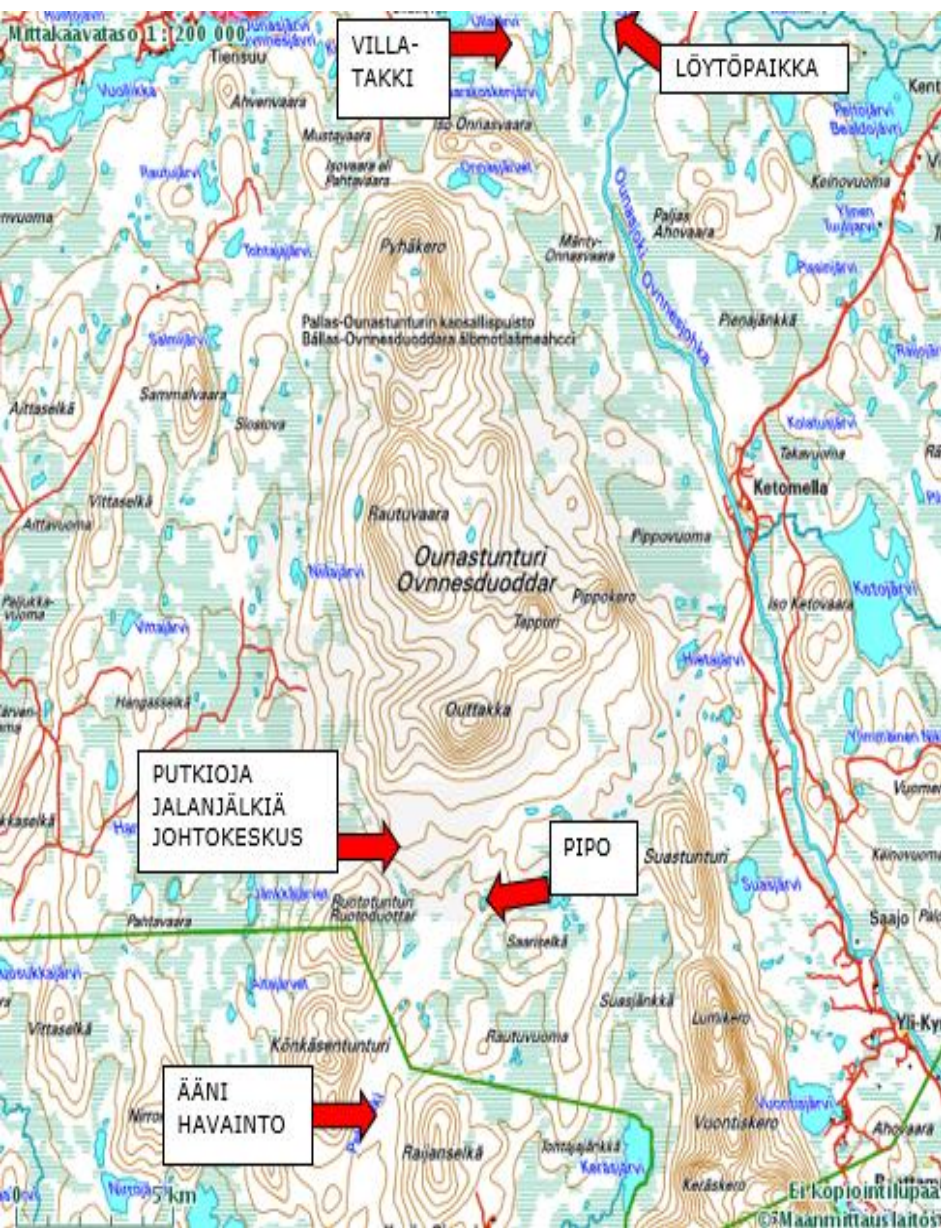
pe 31.5

- ☐ valtiolta 25 000 mk. Etsintäkuluihin

la 1.6

- ☐ Varusmiehiä Sodankylästä ja Oulusta

su 2.6

- ❑ Viralliset etsinnät keskeytetään

ke 5.6

- ❑ Villatakki löytyy Ullatievasta, etsinnät käynnistetään uudelleen Enontekiön alueella
- ❑ Tyttö löytyy illalla Ounasjoen rantavedestä

ETSINTÄ ON PÄÄTTYNYT

MITÄ SITTEEN?

- Tapahtuma herätti runsaasti keskustelua ja maaseudun Sivistysliitto esitti perustettavaksi katastrofiorganisaatiota, joka yhteistyössä viranomaisten kanssa voisi järjestää ja rahoittaa mahdollisimman tehokkaat ja nopeat kadonneiden etsinnät
- Toimintaa haluttiin kehittää ja mukaan tulivat myös väestönsuojelu ja paloviranomaiset, sekä järjestöt
- Sisäasianministeriö otti tavoitteeksi perustaa valtakunnallisen pelastuspalveluorganisaation
- SPR otti tehtäväksi suunnitella Vapaaehtoisen pelastuspalvelun perustamisen

Otteita perussuunnitelmasta

SPR:n Apulaispääsihteeri Gunnar Rosen

- "avustaa ja täydentää yhteiskunnan vakinaisia elimiä humanitäärisissä, ihmisten hengen ja terveyden suojelua vaativissa erilaisissa hätätilanteissa"
- "täydentää viranomaisia tilanteissa joissa viranomaisten henkilöstöä ei ole riittävästi tai viranomaisapua ei ole jostain syystä heti saatavilla"

SPR:n tehtävänä Vapaaehtoisen pelastuspalvelun organisaatiossa

- Organisaation rakentaminen
- Toimintamuotojen luominen
- Kokoavaa koordinaatiota suorittava
- Organisaation tulee olla alueellisesti laaja, mahdollisimman yksinkertainen ja kevyt

Vapepa perustetaan

- Perustavassa kokouksessa **31.03.1964**, 11:sta keskusviranomaisista ja 37 valtakunnallisen järjestön edustajat valitsivat ensimmäiseksi puheenjohtajaksi lääkintäkenraalimajuri Pekka Somerin ja varapuheenjohtajaksi ylipoliisipäällikkö Fjalar Jarvan.
- Vapaaehtoisen Pelastuspalvelun keskustoimikunnan asiamieheksi valittiin SPR:n silloinen valmiuspäällikkö, everstiluutnantti Jaakko Savilahti.

Toiminta 60-70 luvulla

- Perustettiin keskustoimikunta, läänintoimikunta ja aluetoimikunta, sekä palkattiin alueohjaajat piirien ja SPR:n valmiuspäällikön tueksi
- Ongelmana hallinnon jakautuminen, valtakunnallisen koordinaation epävarmuus ja tehottomuus, sekä varojen puute
- Vuonna 1975 tehdyt viranomaishallinnon uudistukset selkeyttivät myös Vapepa asemaa ja kehitystä

Koordinaatio ja koulutukset

Valtakunnallinen koordinaatio Punainen Risti
Lentopelastusseura
Meripelastusseura

Vapepan puhenjohtaja Hannu Harri

Koulutukset:

- Peruskoulutukset, paikalliset
- Jatkokoulutukset, alueelliset
- Valtakunnalliset koulutukset

Vapepan jäsenjärjestöt

AUTOLIITTO

FINLANDS SVENSKA
MARTHAFÖRBUND

FOLKHÄLSAN

MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN
KESKUS

MAANPUOLUSTUS-
KILTOJEN LIITTO

MAANPUOLUSTUSKOULUTUS-
YHDISTYS MPK

MAANPUOLUSTUSNAISTEN
LIITTO

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

MARTTALIITTO

NADA-SUOMI / FINLAND

PALISKUNTAIN YHDISTYS

RESERVILÄISLIITTO

SF-CARAVAN

SUKELTAJALIITTO

SUOMEN JOHANNIITTAIN APU

SUOMEN KYLÄTOIMINTA

SUOMEN LATU

SUOMEN
LENTOPELASTUSSEURA

SUOMEN MERIPELASTUS-
SEURA

SUOMEN METSÄSTÄJALIITTO

SUOMEN
MIELENTERVEYSSEURA

SUOMEN MOOTTORILIITTO

SUOMEN
PALVELUSKOIRALIITTO

SUOMEN PARTIOLAISET

SUOMEN PELASTUSALAN
KESKUSJÄRJESTÖ

SUOMEN
PELASTUSKOIRALIITTO

SUOMEN PUNAINEN RISTI

SUOMEN PURJEHDUS JA
VENEILY

SUOMEN
RADIOAMATEURILIITTO

SUOMEN
RAUHANTURVAAJALIITTO

SUOMEN
RESERVIPUUSEERILIITTO

SUOMEN RIISTAKESKUS

Suomen olympiakomitea

SUOMEN SUUNNISTUSLIITTO

SUOMEN TAKSILIITTO

SUOMEN TIEPALVELUMIEHET

SUOMEN
TIEPALVELUMIESLIITTO

SUOMEN TYÖVÄEN
URHEILULIITTO

SUOMEN UIMAOPETUS- JA
HENGENPELASTUSLIITTO

VALO

WWF SUOMI

ELINKENOELÄMÄN
KESKUSLIITTO EK

NAISJÄRJESTÖJEN
KESKUSLIITTO

NAISTEN VALMIUSLIITTO

SUOMEN AMMATILLIITTOJEN
KESKUSJÄRJESTÖ

SUOMEN HUMANITAARISEN
OIKEUDEN SEURA

SUOMEN KUNTALIITTO

SUOMEN LÄÄKÄRILIITTO

SUOMEN OSUUSKAUPPOJEN
KESKUSKUNTA

TAPIO

TYÖTURVALLISUUSKESKUS

Vapaaehtoinen
pelastuspalvelu

Annikki von Pandy valmiuskouluttaja

28.10.2024

11

LAPPI

- 1963 Muonion surullinen tapahtuma
- SPR:n Lapin piirin alueohjaajana Mauno Koskinen
- 1964 Pelastuspalvelu organisaatioiden perustaminen
5.11.1964 Posiolle perustettiin ensimmäinen ja kahden kuukauden sisällä toiminta käynnistyi kaikissa Lapin kunnissa
- Lappi ylivoimaisesti aktiivisin koko maassa

**LAPIN LÄÄNIN JOKAISESSA KUNNASSA
toimii järjestetty pelastuspalvelu**

1970 luku

- 1975 Valtioneuvoston päätös pelastuspalvelun kehittämisestä
- **Rovaniemelle pelastuspalvelun johtoryhmä:**
Pj. palopäällikkö Veikko Kauppinen, siht. SPR:n valmiuspäällikkö Martti Vepsäläinen, Alpo Luomakyyny, Risto Martikainen ja Rauno Vihriälä, Jukka Valanne
- Painopisteenä toimivan johtamisjärjestelmän kehittäminen yhteistoiminta tilanteisiin
- Toiminta keskittyi viranomaispainotteisten **yhteistoimintaharjoitusten ja koulutusten järjestämiseen**
- **Vapaaehtoiset vahvasti mukana**

1980-luku Merkittävä virstanpylväs Lapissa

- Perustettiin Vapepan paikallistoimikunnat kaikkiin Lapin kuntiin
- Osallistuttiin SPR:n suurkeräykseen
- Käynnistettiin Tunturipelastusyksikön toiminta ja lämpökamera toiminta
- Aloitettiin pelastuspalveluseminaarit

TÄSTÄ KAIKKI ALKOI

SUURKERÄYS

4—11.4.87

SPR:n suurkeräyksellä
turallisuutta tuntureille
Pelastusyksikkö Saariselälle

Vapaaehtoinen
pelastuspalvelu

**Kalustoa oli tarvitaan
koulutusta?**

Vapaaehtoinen
pelastuspalvelu

Annikki von Pandy valmiuskouluttaja

28.10.2024

16

21/4-87

KALEVA

Saariselkä jälleen kehityksen kärjessä

Pelastuspalvelu uusille urille

Tunturipelastusprojekti 1988 -1991

- Tavoitteet:

1. Luoda viranomaisten ja vapaaehtoisten käyttöön kokonaisjärjestelmä , joka mahdollistaa tehokkaan avun antamisen
2. Välineellisten edellytysten luominen, sekä kokeilu ja kehitystoiminta
3. Henkilöstön koulutus ja harjoitustoiminta

Työryhmä: Pekka Harve, Sirpa Harve, Pekka Koivukangas, Jukka Luostarinen, Sippo Nevalainen ja Annikki von Pandy

Pelastuspalveluseminaarit

- Tunturipelastusprojektin koulutuksellinen osuus
- Aloitettiin 1988
- Yllätti suosiollaan
- Osallistujia koko valtakunnan alueelta ja pohjoismaista
- Käytännön harjoitus osa seminaaria
- Toteutettu alusta alkaen viranomais- ja vapaaehtoisten yhteistyönä

Pelastusseminaari nro X - viimeinenkö?
- Lapissa jo uusia haasteita viranomais-
vapaaehtoisyhteistyölle

Systole2008

Yhteenvetoa seminaareista

- Ajankohtaiset aiheet
- Harjoitukset rastiharjoituksesta suuronnettomuuteen
- Pyritty mahdollisimman aitoon tilannekuvaukseen

- Seminaarit: 31
- Kesto: 90
- Osallistujia: 5970

Järjestelyt Vapepa:

Annikki von Pandy, Rauno Vihriälä, Pentti Parkkila, Tanja Sälevä, Pekka Koivukangas Sirpa ja Pekka Harve, Sippo Nevalainen, Jukka Luostarinen,

LÄMPÖKAMERA

- Suurkeräys varoin Lappiin
- Käyttökoulutus SM:n rahoituksen turvin
- Päivystystoiminta aloitettiin 13.9.1988
- Toiminnassa 1988-2002
- Käytettiin Rovaniemen vartiolentueen ja puolustusvoimien helikopterissa, sekä yksityisissä koptereissa
- Etsintäkuvaukset n 1300 tuntia, muut kuvaukset n 250 tuntia
- Päivystäjät: Jorma Hiltunen, Kari Hiltunen, Urpo Hämäläinen, Pekka Koivukangas, Aarne Malvalehto, Risto Martikainen, Jari Pihlaja, Tuomo Valtonen, Rauno Vihriälä

Moottorikelkkailun turvallisuusprojekti 1994-1996

- **Tavoite:** Moottorikelkkailun turvallisuuden parantaminen, ohjeistuksen laatiminen ja turvallisuuskoulutukset
- **Tuotettiin** ABC-kelkkailukirjanen, video, tarroja, julisteita ja seinätauluja
- Tiedotus ja koulutustilaisuuksiin osallistui 19 547 henkilöä
- **Työryhmä/kouluttajat:**
 - Pekka Koivukangas, Veikko Kallinen ja Pekka Anttila Vapepasta
 - Reijo Köngäs ja Pekka Törmänen poliisista

Liiku turvallisesti luonnossa projekti 2002-2003 (Lappi-Oulu)

- **Tavoite:** turvallisuuden lisääminen ja yhteisten turvallisuusohjeiden laatiminen luontomatkailualalle
- **Tulokset:** Koulutuksia luontomatkailuyrittäjille ja kaikille luonnossa liikkujille, 2 kansainvälistä seminaaria
- Liiku turvallisesti luonnossa esite
- Toimi näin ohjeistus

Työryhmä: Lauri Ratava, Markku Grip, Pekka Koivukangas ja Erkki Rannanpää

LIIKU TURVALLISESTI LUONNOSSA

TOIMI NÄIN ohje Julkaistiin ja käännettiin 10 kielelle

Ohje päivitetty 2013
JS/avp

TOIMI NÄIN!

Nämä ohjeet voivat pelastaa henkesi maastossa.

1. Suunnittele reittisi.

- Ota huomioon sääolosuhteet. Muista että sää voi muuttua yllättävän nopeasti.
- Älä uhmaa luonnon voimia: lumimyrskyjä, virtaavaa vettä ym.
- Jos et tunne paikallisia olosuhteita, pyydä ja kuuntele neuvoja.
- Ilmoita lähtöaikasi ja reittisi sekä paluuaika ystävillesi, alueen info-pisteeseen, suksi-vuokraamoon tai hotelliin vastaanottoon.
- Ilmoittaudu palattuasi

2. Älä lähde maastoon yksin, äläkä jättäydy tai eroa ryhmästäsi.

- Kirjoita nimesi tupien ja kämppien vieraskirjoihin.
- Pysy merkityillä reiteillä. Lue reitin varrella olevat opasteet huolella.
- Muista jyrkissä rinteissä lumivyöry- ja sortumavaara.

3. Arvioi kuntosi ja terveydentilasi.

Varo uskottelemasta olevasi parempikuntoinen kuin olet.

- Tunne rajasi. Tunturimaasto on arvaamaton ja täynnä yllättäviä tilanteista.
- Pukeudu oikein. Tuulta pitävät, mutta hengittävät vaatteet ovat parhaat.
- Paleleminen alkaa sormista ja varpaista.
- Muista, että tuuli moninkertaistaa pakkasen vaikutuksen

4. Tunturilla suuntavaisto voi pettää helposti. Ota aina mukaasi kartta, kompassi ja mikäli mahdollista gps laite.

- Ota lyhyellekin retkelle evästä väsymystä karkoittamaan.
- Pidä aina mukana tulentekovälineet.
- jos sinulla on gps laite - opettele sen käyttö ennen retkeä
- varmista että puhelimessasi on virtaa riittäväksi aikaa

5. Jos eksyt tai väsy, leiriydy tai hakeudu suojaan ajoissa.

Väsyneenä ja viluisena on vaikea leiriytyä kunnolla.

- Jos alat palella, älä jää pakkaseen lepäilemään – älä pysähdy
- Jos olet epävarma sijainnistasi tai oikeasta etenemissuunnasta, älä lähde harhailemaan, vaan säilytä
- harkintakykyä. Käänny takaisin riittävän ajoissa, mikäli tulojälkesi näkyvät, tai etsi hyvä suoja.
- Älä jää lumikuoppaan lepäämään huonoissa varusteissa.

6. Tärkein asia leiriytyessä on: Tee tulet ja pidä itsesi lämpimänä

7. Pysy joka tilanteessa rauhallisena – älä menetä harkintakykyäsi.

Varaudu aina pahimman varalle. Suhtaudu ohjeisiin ja varoituksiin vakavasti. Vastuu on aina Sinulla itselläsi!

HÄTÄTAPAUKSISSA SOITA 112

2000-luvulla

- Toimijoiden ikääntyessä, havaittavissa hiipumista
- MSO-toi uutta "potkua" Vapepan toimintaan
- **Poliisi aktiivisena kehittäjänä** – Vapepa alusta asti mukana
- Yhteiset koulutukset ja harjoitukset – aktivoi uudet toimijat mukaan

Ensimmäinen painos 2017
MSO ETSINNÄN KENTTÄOPAS
LAPIN VAPEPA

MSO KENTTÄOPAS
LAPIN VAPEPA

Päivitetty 2023

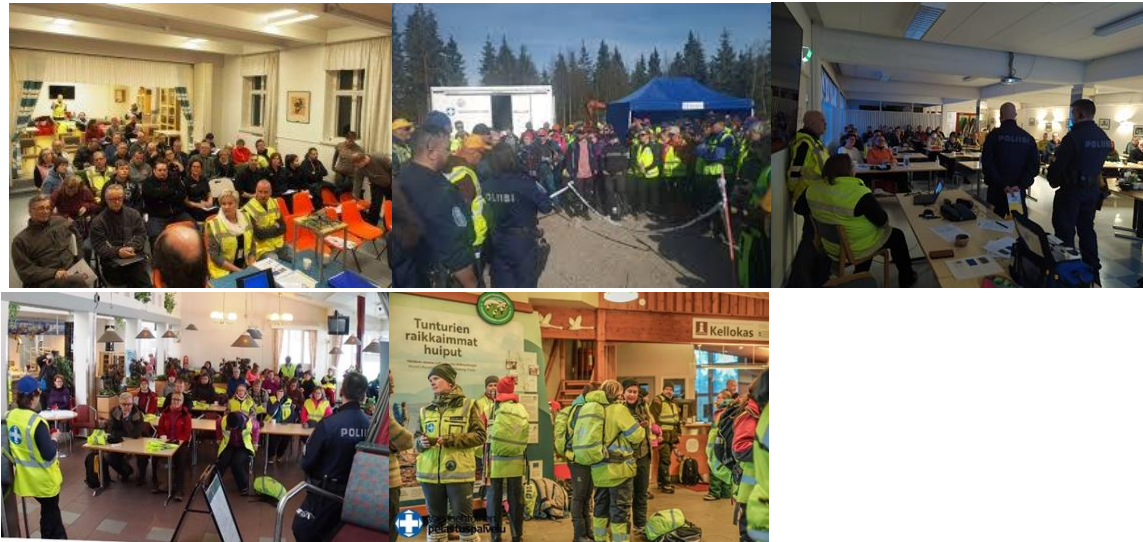
Koulutusmateriaalia:

Peruskurssit

Jatkokurssit

Useita videoita, videoklippejä

Yhteisharjoitukset poliisin
kanssa 3 x vuodessa

Tuotettiin yhteistyössä koulutusmateriaalia ja Suomen ensimmäinen MSO-etsinnän kenttäopas

Vapaaehtoinen
pelastuspalvelu

Annikki von Pandy valmiuskouluttaja

28.10.2024

26

Toimintaa 2010-2024

2015 1000 –hengen hätämajoitus Torniossa 5 pv

- Operatiivinen johtaja Lapin piirin valmiuspäällikkö
- Yleisjärjestelyt, järjestökoordinaattori Lapin piiristä
- Vuorossa aina 1 Vapepa-johtaja
- Vapepan hälytysryhmien jäseniä Rovaseudun, Ylitornion ja Tornion alueelta yhteensä 51 henkilöä
- Vapaaehtoisten ammateista hyötyä

Kuva: Punainen Risti

Pelastuslaitoksen tukena tulvatehtävissä 2020

Sopimus Lapin pelastuslaitoksen kanssa

- talojen suojaustehtäviä
- hiekkasäkkien täyttöö
- tarkastustehtäviä
- vartiointia
- liikenteenohjausta

Rajavartioston apuna Sallassa ja Raja-Joosepissa

- Tukitehtävät Rajavartioston pyynnöstä
- Sallan ja Kemijärven Vapepan hälytysryhmäläisiä
- Inarin Vapepan hälytysryhmäläisiä

Kuva: Mirva Helenius / Suomen Punainen Risti

Kuva: Kalle Koponen / HS

Vapaaehtoinen
pelastuspalvelu

Annikki von Pandy valmiuskouluttaja

28.10.2024

29

Poliisin tukena etsinnöissä

- Poliisilla ja Vapepalla valtakunnallinen sopimus
- Valmiushälytyksiä/kovia hälytyksiä
- Yhteinen koulutus – sujuva toiminta

MUUTOKSIA vai ONKO NIITÄ?

Kuva: Lapin Kansa

JOHTOKESKUS/VAPEPA-KESKUS

Kirjaaminen

NOUVEA HAPLIN.
HANK savukeet tulivat liiankin
halvalla seamline, etaintepar-
titoita varten.
Hank
Pettin

Ölbr. Helvety-järven, Kuumat Lyyss
2 helikopteri j.a. 1000 ilmasta kapea
Kos. ohutena ja rautavilla. Puhdun & Myydet
Kärsimys jarkuun pöytä:

[illegible]

HUOLTO/ETSINTÄJOUKOT

Kalusto

- 1963

- Nyt

Kuva Tunturi-Ilmailijoiden sivustolta

Mitä teemme 2000 luvulla

Järjestelyt

Henkinen tuki

Ensiapu

Muonitus

Kuljetukset

Etsintä

Kirjaaminen

Hätämajoitus

Koirakot

HETU-koirakot

Evakuoinneissa avustaminen

Muut Vapealle sopivat tehtävät

MILLÄ RESURSSILLA

TILASTOJA LAPPI 2023

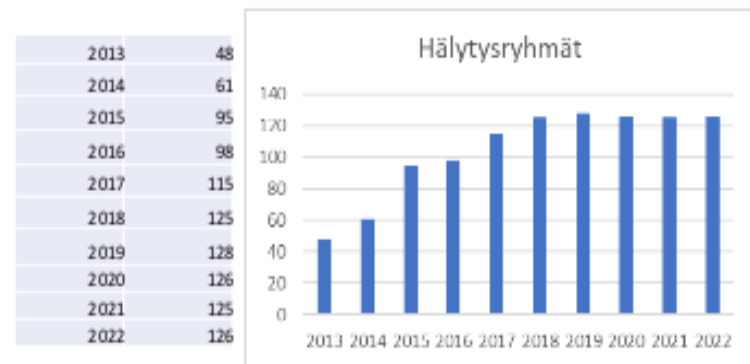
- Jäsenmäärä

- 1 943 (Ohto 090224) + esim. paliskuntien hälytysryhmien jäsenet

- Hälytysryhmien määrä

- 127 (OHTO 090224)

Tiedot vuodelta 2024

Tunturi-Lappi

(Enontekiö, Muonio, Kittilä, Ylläs, Kolar)

Hälytysryhmiä 21, jäseniä 368

Rovaseutu

(Rovaniemi, Ranua)

Hälytysryhmiä 18, jäseniä 433

Meri-Lappi

(Ylitornio, Pello, Tornio, Kemi, Kemijärvi, Tervola, Simo)

Hälytysryhmiä 31, jäseniä 562

Pohjois-Lappi

(Utsjoki, Inari)

Hälytysryhmiä 18, jäseniä 329

Itä-Lappi

(Sodankylä, Savukoski, Pelkosenniemi, Kemijärvi, Salla, Posio)

Hälytysryhmiä 19, jäseniä 624

(huom. isot paliskunnat etsintään)

Yhteensä 2 316 jäsentä 107:ssä hälytysryhmässä

Kiitos mielenkiinnosta

Vapaaehtoinen
pelastuspalvelu

Annikki von Pandy valmiuskouluttaja

28.10.2024

39